

Laisvę reikia ginti ne tik kova, bet ir darbais

RAMŪNAS KONDRATAS

Toli nuo tėvynės gausiai šiandien susirinkome paminėti aštuonioliasdešimt septintąsias Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo metines, Nepriklausomybės akto pasirašymą Vilniuje 1918 metų vasario 16-ą dieną.

Susirinkome pasidžiaugti laisvės ir nepriklausomybės atgavimu 1990 metais ir pagerbti visus, kurie kovojo ir savo gyvybę aukoję už Lietuvos laisvę. Savo dalyvavimu šioje šventėje liudijame, kad lietuviais ne tik esame gimę (nors daugelis ir svetimose šalyse), bet lietuviais norime ir būti.

Sovietinės okupacijos metu Vasario 16-tosios minėjimai užjūryje, nors ir praradimo liudiesio paženklininti, buvo tuo pačiu ryžto bei ištermės demonstravimas tėstinėje kovoje prieš okupaciją ir priespaudą. Tai buvo proga prisiminti Lietuvos valstybės garbingą praeitį, pasidžiaugti jos turtinga kultūra.

Kai Lietuva vėl paskelbė nepriklausomybę 1990 metais, kilo nauji ir dideli uždaviniai, įgyvendinantį ją nepriklausomybę, užtikrinant Lietuvos saugumą.

Lietuviai patys išsikovoję laisvę, bet galime didžiulius išsivijus indėlius, nes išsivija savo parama Sąjūdžiui, savo demonstracijomis ir lobistine veikla taip pat padėjo iškovoti tarptautinį pripažinimą naujai valstybei.

Rusijos kariuomenės išvedimas, siekis įstoti į NATO bei Europos Sąjungą buvo bendri, tautai vienijantys tikslai. Ačiū Dievui, užsibrėžti tikslai buvo sėkmingai pasiekti, dėl to galime didžiulius ir didžiulius. Nepriklausoma Lietuva vystosi ir klesti, nors pavojų ir problemų dar nemažai.

O kas toliau? Kokia prasmė išlikti lietuviams diasporoje? Kaip mums puoseletti savo lietuvių svetur, kaip įprasmiti savo veiklą, kuo galime padėti pačiai Lietuvai? Kokie dabar turėtų būti mūsų išsivijus organizacijų pagrindiniai tikslai, veiklos kryptys?

Aišku, nėra vienprasmisčių atsakymų į šiuos klausimus, ir kiekvienas į juos atsakys pagal savo vertybes, interesus bei galimybes. Išsivijus visada buvo ir bus daug lietuviškų organizacijų, ta įvairovė reikia tik džiaugtis. Tos organizacijos skiriasi savo tikslais. Vienos labiau rūpinasi kultūrinio, švietiško darbu, kitos – labdara ir parama, dar kitos – politika. Juo įvairesnis mūsų išsivijus gyvenimas, tuo jis bus gyvybingesnis ir įdomesnis, padedantis nenutautėti.

Tačiau šiandien švenčiame valstybės šventę, tautinės politikos sėkmės šventę, tad norėčiau pakalbėti apie išsivijus politinę veiklą ir galimas tos veiklos gaires. Lobizmu ginant Lietuvos interesus užsima ne viena lietuviška organizacija, jų tarpe ir Lietuvos bendruomenė, kuri turi savo atstovą Vašingtone tam tikslui. Tačiau yra viena organizacija, kuri buvo sukurta išskirtinai tam tikslui. Tiesa, ji buvo įsteigta ne vien lietuvių, bet kartu su broliais latviais ir

estais, su kuriais mus sieja bendri politiniai interesai. Vieniškai dirbant, daugiau galima pasiekti.

Noriu jus supažindinti su šios organizacijos dabartine veikla ir siekais bei jos kuriamą politinės veiklos strategija, nes manau, kad toji strategija gali būti prasminga ir platesnei mūsų visuomenei.

Kalbu, žinoma, apie Jungtinių Amerikos Baltijos Nacionalinį komitetą, angliškai – „Joint Baltic American National Committee“ arba JBANC.

Jis buvo įsteigtas 1961 metais trijų Baltijos kraštų išsivijus organizacijų Amerikoje – Amerikos Lietuvių tarybos, Amerikos Estų nacionalinės tarybos ir Amerikos Latvų draugijos – ir kelia Amerikos pabaltijiečiams rūpimus klausimus, palaikydami ryšius su politikais bei kitais įtakingais asmenimis.

JBANC būstinė yra netoli Vašingtono, o pagrindinis veiklos laukas – Vašingtone valdžios įstaigos. Nuo 1975 metų komitete, be steigėjų deleguotųjų atstovų, visu etatu dirba bent vienas profesionalus darbuotojas.

Trisdešimt metų ši organizacija vystė pažintis Kongrese, Baltuosiuose rūmuose, Valstybės departamente bei palaikė ryšius su kitomis valdiškomis ir nevyriausybinėmis organizacijomis, neleidžiam Amerikos politikams pamiršti Lietuvos, Latvijos ir Estijos laisvės bei nepriklausomybės siekių ir remdama okupacijos nepripažinimo politiką.

Per pastaruosius 15 metų savą veiklą JBANC rėmė nepriklausomų Baltijos valstybių politikos tikslus, agitavo už rusų kariuomenės išvedimą iš Baltijos kraštų ir jų įstojimą į NATO.

Kai pernai (2004 m.) tapau JBANC tarybos pirmininku, organizacija pradėjo svarstyti, kokia galėtų būti ateities veikla, ko mūsų bendruomenės Amerikoje galėtų siekti politikos. Po ilgų ir intensyvių diskusijų su politikais, mes paruošėm dokumentą, angliškai vadinamą „White Paper“, kuris apibėžia penkias veiklos sritis ar temas.

Žinoma, skaičius neišsami, ir pats gyvenimas gali pakoreguoti kryptis. Bet šiuo metu mes manome, kad tai itin svarbūs politiniai pirmumai mūsų kraštams. Tuos pirmumus jums pristatau, kaip galimą Amerikos lietuvių, o taip pat latvių ir estų, politinės veiklos strategiją.

Pirma sritis – komunizmo palikimas.

Mūsų visų pareiga ir atsakomybė – neužmiršti, ir neleisti pasauliui užmiršti, komunizmo nusikaltimų ir aukų – mūsų kraštų okupacijos ir aneksijos, nekaltų žmonių masinių žudynių, trėmimų į Sibirą, partizaninių karų, disidentinės veiklos.

Rusija, kaip Sovietų Sąjungos valstybinių įsipareigojimų paveldėtoja, turi pripažinti okupaciją ir už ją atsiprašyti. Turėtų kompensuoti Baltijos valstybėms už padarytą žalą. Tai būtų labai svarbus ir pozityvus

Dr. Ramūnas Kondratas.

Jono Kuprio nuotrauka.

žingsnis, reikalingas ne tik Baltijos kraštams, bet ir pačiai Rusijai.

Tiesa – galinga jėga. Tik tiesios pripažinimas gali vesti prie atleidimo, susigynimo su nuoskaudomis, susitaikymo. Ne pripažinus tiesos, toliau klestės nepasitikėjimas, baimė ir priešikumas.

Rusijos demokratizmas – lėtas procesas. Tikslas nepasiekiamas, jeigu santykiai su kaimynais nebus pagrįsti tiesa.

Dėl to šiemet JBANC stengsis, kad JAV Kongrese būtų priimta rezoliucija, raginanti Rusiją (Rusijos federaciją) viešai atsiprašyti už Sovietų Sąjungos nelegalią, neteisėtą penkisdešimt metų trukusią Baltijos kraštų okupaciją.

Taip pat JBANC sieks, kad Maskva tartųsi su šiomis valstybėmis dėl kompensacijos už žalą. Žinoma, iš Maskvos teigiamų veiksmų šiuo metu negalima tikėtis, bet mūsų veikla ir JAV pritarimas bus ženklas, kad istorijos nebus galima klauti.

Pašios rezoliucijos jau svarstomos Baltijos kraštų parlamentuose. Mes sekame jų eigą. Taip pat sekame, kas vyksta Europos Tarybos Parlamentinėje Asamblėjoje, kur 2003 metais buvo pateikta rezoliucija, kurios priėmimas reikštų tarptautinį totalitarinio komunizmo pasmerkimą.

Dar noriu paminėti ne JBANC, bet ALTO nutarimą raginti prezidentą Adamkų nevykti į gegužės 9-ąją Maskvoje ruošiamą Pergalės prieš fašizmą ir pasaulinio karo pabaigos 60-mečio šventę. Tai bus rusų surežisuotas propagandinis spektaklis parodyti pasauliui, kiek Sovietų Sąjunga ir komunizmas nusipelnė žmonių, išvaduojant ją nuo fašizmo. Mes gerai žinome – aš apie tai jau užsiminiau – ką tas „išdavimas“ reiškė Baltijos tautoms. Nėra prasmės prezidentui Adamkui vykti, nes tai būtų mūsų tautos pažeminimas ir jos kančių sumenkimas.

Mes (dabar vel kalbu apie JBANC) palaikom, padėdami, kiek galim, Komunizmo aukų

Baltarusijoje dar sykį įrodė, kad prezidentas Lukašenka ketina išsilaikyti paskutiniu Europos diktatoriumi, ne negalvodamas apie demokratiją. I naująjį Baltarusijos parlamentą nepateko nei vienas opozicijos atstovas, o siūlymui neriboti prezidento kadenciją Baltarusijos piliečiai tariamai pritarė absoliučiai balsų dauguma. Nėra abejonių, kad rinkimų rezultatai buvo klastojami. Tai liudina ir tuo pačiu kelia nerimą.

Pernai JBANC sėkmingai rėmė Kongrese priimtą įstatymą dėl demokratijos plėtros Baltarusijoje (the Belarus Democracy Act) ir šiemet dirbs, kad Kongresas paskirtų lėšų valstybiniame biudžete šiam įstatymui įgyvendinti.

Lietuva ir joje veikiančios nevyriausybinės organizacijos aktyviai palaiko Baltarusijos opoziciją ir disidentus, bandančius Baltarusijoje plėtoti demokratinius idealus bei idėjas. Turime atkreipti pasaulio dėmesį į žmogaus teisių pažeidimus ir represijas tame krašte ir palaikyti pilietinės visuomenės vystymąsi jame, nes tai svarbu ir Lietuvos atečiai.

Užtikrinant viso rajono saugumą ir stabilumą svarbu, kad Vakarai remtų pastangas išvesti rusų kariuomenę iš Gruzijos ir Moldovos, ir mes ketinam JAV politikams tai priminti ir remti tokią poziciją. Sveikinam Lietuvą ir kitus kraštus (Estiją, Latviją, Lenkiją, Rumuniją, ir Bulgariją, kurie šiuo metu vasario 4-ąją sukūrė „Naują grupę Gruzijos draugų“, kurie pasidavė savo patirtimi ir padės Gruzijai su vidinė reformom bei Euroatlantine integracija.

Trečia užduotis – santykiai su Rusija. Tai lyg ir tęsinys antrosios veiklos srities, bet savo mastu ir svarba vis dėlto reikalauja išskirtinio dėmesio. Ryškėjantis autoritarizmas ir atnaujintos Rusijos imperinės ambicijos kelia rūpestį. Valdžia yra koncentruojama prezidento Putin rankose – panaikinti regionų gubernatorių rinkimai, nuo dabar gubernatoriai bus prezidento skiriami. Demokratija sistemingai pažabojama – jau nebeliko nepriklausomos žiniasklaidos. Energijos išteklių toliau naudojami kaip eko-

nominio šantažo ir politinio įtakojimo ginklas tiek Baltijos kraštuose, tiek kitur.

Net pačioje Rusijoje, dėl grėsmės absoliučiai energetinių išteklių kontrolei, Putin susidorėjo su Rusijos didžiausia ir pelningiausia naftos bendrove „Jukos“. „Jukos“ žlugimo pasekmės jau matomos ir Lietuvoje, nes šiuo metu „Jukos“ valdo „Mažeikių naftą“. Praėjusią savaitę, dėl dar ne visiškai paaiškėjusių priežasčių, nutrūko naftos tiekimas „Mažeikių naftai“, kuri dėl to patiria didžiulius nuostolius.

Valstybei paklusnios „Gazprom“ bendrovės politinė įtaka auga, ir, anot „Jukos“ vadovo Michail Chodorovskij advokato Robert Amsterdam, susiklosčiusi situacija kelia grėsmę kiekvienam kraštui, kuriame veikia „Gazprom“ įmonės.

Kaliningrado sritis – kita specifinė problema Lietuvos-Rusijos santykiuose. Tai buvusių Rytprūsių, nuo karo – Rusijos federacijos teritorija, deja, atskirta nuo Rusijos ir turinti bendrą sieną su Lietuva. Tai militarizuota sritis, kurioje pasireiškia daugybė socialinių, ekonominių, ir sveikatos problemų. Šioje teritorijoje labiau nei Lietuvoje paplitusios ŽIV (AIDS) ir tuberkuliozės infekcijos. Rusijos tranzitiniai traukiniai ir Kaliningradą važiuoja per Lietuvos teritoriją. Rusai kada nori gali išprovokuoti incidentą dėl tranzito, ir taip ne sykį yra buvę.

Šalia to, praėjusiais metais „Lukoil“ bendrovė pradėjo eksploatuoti naftos telkinį „D-6“, kuris yra Kaliningrado srities jūros šelfe dvidešimt trys kilometrai nuo Kuršių nerijos, o Kuršių nerija, kaip visi žinome, yra unikalus Lietuvos gamtos ir kultūros turtas, UNESCO įtrauktas į Pasaulio paveldo sąrašus. Visi šie su Kaliningradu susiję faktoriai kelia potencialią grėsmę Lietuvai ir reikalauja nuolatinio politinio budrumo bei diplomatiškos pastangų.

Rusija taip pat bando daryti įtaką Baltijos ir kitų kraštų vidaus politikai, įvairiais būdais remdama sau palankius politinius veikėjus ar aštrindama vilniau toliau naudojami kaip eko-

Ar tai vadinamą „juodųjų technologijų“ panaudojimas paveikti demokratinius rinkimus, kad teisėtai ir neteisėtai būtų išrinkti jiems palankūs žmonės, ar tai propagandos varymas per Baltijos pirmąjį kanalą, skirtą rusakalbiam Baltijos valstybėse, ar tai nepagrįsti kaltinimai Baltijos valstybėms apie tariamus žmogaus teisių pažeidimus rusų tautinių mažumų atžvilgiu, visos jų pastangos turi tik vieną tikslą – silpninti kaimynės viduje ir kurstyti nepasitikėjimą jomis kaip tvirtais partneriais Vakarų politinės struktūrose. Tokiu būdu tikimasi pasiekti savo imperines ambicijas.

JBANC seka įvykių eigą ir gina Baltijos šalių interesus atitinkamuose forumuose, ypač Kongrese ir Valstybės departamente. Mes patikslinam tendencingą informaciją ir dezinformaciją, atremiam nepagrįstus kaltinimus, nuolat iškeliame šitokių Rusijos provokacijų grėsmę Baltijos kraštų saugumui.

Mes siunčiam laiškus Kongreso nariams, vadovaujantiems Amerikos delegacijoms Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Organizacijos Parlamentinės Asamblėjos ir NATO Parlamentinės Asamblėjos suvažiavimuose, ir informuojame juos apie rusų pastangas klaidinti pasaulį, apie rusų mažumų padėtį Baltijos šalyse. Mes susitinkam su Kongreso atstovų stabų nariais ir pateikiame papildomas informacijas.

Ketvirta strateginė užduotis – Lietuvos, taip pat Latvijos ir Estijos, tvirtesnė integracija į įvairias rajonines bei tarptautines struktūras, ir apskritai Vakarų pasaulio erdvę.

Lietuvai labai svarbūs geri ryšiai su Amerika ir Europos Sąjungos naremis, bei regioninis bendradarbiavimas su Skandinavijos kraštais. Transatlantiniai ryšiai susilpnėjo per pirmą prezidento George W. Bush kadenciją, nes Baltųjų rūmų dėmesys ir valdžios lėšos buvo nukreiptos į Vidurinius Rytus – Iraką ir Afganistaną. „Amerikos balso“ ir „Laisvės radijo“ lietuviškos transliacijos buvo nutrauktos.

Tačiau atrodo, kad padėtis keisis į geresnę pusę antroje prez. Bush kadencijoje. Viešai kalbama apie reikalą gerinti transatlantinius ryšius, konstruktivaus dialogo su Europos Sąjunga svarbą. Naujoji Valstybės departamento sekretorė Condoleezza Rice viešagės Europoje metu pabrėžė glaudesnio bendradarbiavimo ir abipusio sutarimo reikalingumą.

Nukelta į 2 psl.

2005 m. vasario 13 d. Čikagoje. Maria gimnazijos salėje, vykusioje Lietuvos Nepriklausomybės šventėje. I eil. iš kairės: LR garbės konsulas Palm Beach, FL, Stanley Balzekas, Jr., LR gen. konsulas Čikagoje Arvydas Daunoravičius, JBANC pirm. dr. Ramūnas Kondratas, ALTO centro valdybos pirm. Saulius Kuprys, JAV Valstybės departamento Šiaurės Europos ir Baltijos skyriaus dir. Judith Cefkin, garbės konsulas Čikagoje Vaclovas Kleiza, Asta Kleizienė, kun. Anthony Markus. Jono Kuprio nuotrauka.

TURINYS

JBANC: kad nebūtų pamiršti komunizmo nusikaltimai.

XIII Mokslo ir kūrybos simpoziumo pranešimas. Lietuvių kario sukaktis.

Trumposios poezijos skaitymai Alytuje.

Leidiniai.

Trumposios poezijos skaitymai Alytuje

RICARDAS ŠILEIKA

Iš pradžių Alytaus miesto bibliotekos sekretorė Nijolė Giedraitienė naršė po internetą, ieškodama imbirinių sausainių recepto. O Jotvingių gimnazijos valgyklos moterys maiše teslą ir kepė iškepę net penkis kilogramus gardžių sausainių.

Priežastis buvo labai svarbi. Alytuje dvi dienas vyko trumposios prozos (novelių ir apsakymų) skaitymai „Užėjau pas draugą, arba imbiero vakarai“. Jie paskirti prieš dvejus metus amžinybėn iškeliausio Jurgio Kuncino atminimui. Literatūra bent mažumėlę besidomintys tikrai žino, kad prozininko, poeto, eseisto, vertėjo Jurgio Kuncino gimtinė yra Alytus. Tad miesto viešosios bibliotekos direktorė Giedrė Bulgakovienė net neabejojo, kad svarbiausias renginys, susijęs su šiuo autoriumi, turi vykti ne kur nors kitur, o būtinai jo gimtojoje vietoje. Todėl pirmą pirmiausia rašytojus priėmė Alytaus miesto meras Vytautas Kirkliuskas.

Tarp patyrusių prozos meistrų Juozo Apučio, Bitės Vilimaitės, Birutės Jonuskaitės, Eugenijaus Ignatavičiaus, uostamiesčių Juozo Šikšnelio ir Rimanto Černiausko, del pagrindinės Jurgio Kuncino premijos rungsi ir mažiau girdėti, bet neką netaleingesni: Aleksandra Fomina, Petras Naraskevičius, Petras Venclovas, Vaidas Blažytė, Alvydas Šlepikas, Herkus Kuncius, Kestutis Navakas, Andrius Jakučionas, Jaroslavas Melnikas, Virginija Dapkutė, taip pat alytiškiai moksleiviai Tomas Marcinkevičius ir Rūta Burbaitė. Pirmąją dieną skaitymai vyko šviesioje Alytaus miesto savi-

valdybės viešojoje bibliotekoje, antrąją – erdvoje, bet užtat vėsesnėje, Alytaus miesto teatro galerijoje.

„Imbiero vakaruose“ nemažai girdėta ir paties Jurgio Kuncino kūrybos. Jo proza skaitė Alytaus miesto teatro aktorai Inesa Pilvelytė, Onutė Gudaitytė ir Robertas Šarknickas. Alytaus Džukijos vidurinės mokyklos prancūzų kalbos mokytoja Marija Ramanauskienė pagėdavo kiekvieno skaitusio prozininko pasirašyto autografo. Jurgio Kuncino apsakymų knygos *Menestreliai maksi paltais* titulinuose lapuose apstėjo nepakartojamų istorinių įrašų. Marija, pasirodo, bendraamžė, kartu su juo iš Alytaus beldėsi Vilniaus universitetan studijuoti kalbų.

Trumposios prozos skaitymus Jurgio Kuncino atminimui *Užėjau pas draugą, arba imbiero vakarai* rengė Alytaus miesto viešoji biblioteka ir miesto menininkus, fotografus bei kitų sričių kultūrininkus vienijantis salonas „Balta varna“. Mintį įkurti tokį saloną audė ir pats Jurgis Kuncinas kartu su geru bičiuliu poetu Antanu A. Jonynu. Idėjų materializuotoja, žinoma, buvo Giedrė Bulgakovienė.

Nemanykit, kad per tas gruodžio mėnesio pirmąsias dienas Džukijos sostinėje vien skaityta ir vien klausyta. Ir grota. Gana gausią publiką savo džiazo improvizacijomis krestė užkretė šio žanro virtuozai Eugenijus Kanevičius, Vytautas Labutis ir Gediminas Laurinavičius. Ir žiūrėta. Suaugusieji stebėjo režisierės Agnės Marcinkevičiūtės du filmus. Studijos „A propos“ (ši studija per šešerius metus yra sukūrusi net kelis filmus apie lietuvių rašytojus) užsakymu,

apie Jurgį Kunciną pagaminta juosta vadinosi „Beveik laimingas“. Tai A. Marcinkevičiūtės, dar Muzikos akademijos televizijos režisūros magistrantės, debiutinis darbas.

Beveik dešimtmetį gyvuojantis Alytaus lėlių teatras „Aitvaras“ (vodovė Loretta Skruibienė) mažiesiems rodė paties Jurgio Kuncino specialiai šiam teatrui parašytą „Pilypą iš kanapių“. Gausiai mažumėnės publikai vaidino Rūta Petkutė, Joratė Kundrotienė ir Alvydas Rodzius. Teatro vestibulyje buvo surengta ir Džukijos vidurinės mokyklos IV b klasės mokinių, taip pat jaunimo literatūrinė popietė „Ir aš čia, atrod, gyvenau...“. Įdomiai ir nebūtinai panegiriškai Jurgio Kuncino kūrybos palikimą apibendrinio ir įžvalgomis pasidalijo literatūrologė Joratė Sprindytė. Pavyzdžiui, kad jis – talentingiausias lietuvių sensualistas. Kad jo kūryboje akivaizdus „radikalus eklektizmas“ (kuris gana svetingas kitui), kad jo proza dygo iš žemiškos terpės. Kad jis atskleidžia visas erotikos stadijas. Kad, džiazuodamas kasdienybės pavidais, kartais neišvengia kartojimosi. Vertėjas Teodoras Četruskas prisiminė Jurgio ir savo bendrus kambarėlius (aišku, nuomotus) ir gyvenimo detales juose, bendras studijas, vertimus ir Frankfurto knygų mugės bendrabuvį su Jurgiu. O kritikai Valentinui Sventickui nieko kito neliko, tik aptarti Rašytojų sąjungos leidyklos pusantro tūkstančio egzempliorių tiražu išleistą paskutinį Jurgio Kuncino romaną *Pjūti flūt! arba Netiesų dvaras*.

Vertinimo komisijos nariai – Lietuvos rašytojų sąjungos leidyklos vyriausiasis redaktorius Valentinas Sventickas, Alytaus miesto viešosios bibliotekos direktorė Giedrė Bulgakovienė, Alytaus Stasio Gudirkos ligoninės bibliotekininkė Rasa Petkevičienė, Alytaus miesto savi-

valdybės Kultūros skyriaus vedėja Gitana Molevičienė ir literatūrologė, habil. dr. Joratė Sprindytė – geriausiu konkurso kūriniu pripažino Juozo Apučio kūrinių *Kojaitės, porykit!*. Jis ir pelnė Jurgio Kuncino premiją – du tūkstančius litų.

„Baltos varnos“ salono premija (1,000 litų) paskirta Kestutiui Navakai už esė „Kur išskrenda paukštiukas“. Klausytojų publika gausiausiai balsų atidavė už jauno prozininko Andriaus Jakučionio tekstą apie

Režisierė Agnė Marcinkevičiūtė ir jaunas rašytojas Tomas Marcinkevičius.

Visos nuotraukos Ricardo Šileikos.

žvies odisėjas, kurias patsai autorius yra pavadinęs „Ekosistemos ribos“. Neprivalomų tekstų skaitymų neformalioje aplinkoje laimėjo Jaroslavo Melniko rąnkona įkliuvo puikaus lietuvių akvarelino Beno Jentiaus darbas. Tą vakarą Jaroslavas savo „Keturius romanus“ perskaitė per dvi ar tris minutes, ir koks pelnytas įvertinimas! Dėl premijos už debiutą varžėsi alytiškiai – Jotvingių gimnazijos moksleivė Rūta Burbaitė ir Šv. Benedikto vidurinės mokyklos dvyliktokas Tomas Marcinkevičius. Tomas, 2004 metų moksleivių respublikinio filologų konkurso antrosios vietos nugalėtojas, pasiekė pergalę ir šįsyk.

Ne, nemanykite, kad tuojau ir buvo atsisveikinta. Pilauteis autobusas dar riedėjo Vilniun, tiesa, akimirksniui stabtelėdamas Valkininkuose. Rašytojų klube laisvų kėdžių beveik nemaciau. Ekrame buvo rodytos, fotografo Vytauto Stanionio rūpesčiu surinktos, Jurgio Kuncino fotografijos. Savo premijuotuosius kūrinius skaitė pelniusieji vienkopus ar kitokius laurus. Atsisveikindami spaudė rankas: iki kitų metų „Imbiero vakarai“. Iki susitikimo gal jau Kuncino pavardę pavadinotų miesto viešojoje bibliotekoje.

P. S. Kadangi „Užėjau pas draugą, arba imbiero vakarai“ skirti Jurgio Kuncino atminimui, manding, privalu priminti

Rašytojai (iš kairės) Tomas Marcinkevičius, Jaroslavas Melnikas ir Eugenijus Ignatavičius.

Kur susirenka būrys bendraminčių, juo labiau literatų bei literatūros bičiulių, ten užsimezga kalbos apie knygas ir kūrybą apskritai. Toks malonus susibūrimas, pavadintas „Užėjau pas draugą, arba imbiero vakarai“ pernai vyko Alytuje. Ricardo Šileikos nuotraukoje: Kestutis Navakas ir Bitė Vilimaitė.

jo bent kuklų *curriculum vitae*. Poetas, prozininkas, vertėjas Jurgis Kuncinas gimė 1947 metų sausio 13 dieną. Vilniaus universitete studijavo germanistiką. 1977 metais išleido pirmąją poezijos knygę *Takas per girią*. 1989 metais pasirodė pirmieji apsakymai, įgavę knygos *Vaidas į mėnulį* pavadinimą. 1992 metais žurnalo *Nemunas* leidybinė grupė išleidžia Jurgio Kuncino pirmąjį romaną *Glisno kilo*. Nuo tada prozininko kūryba nesustabdomai įvairėjo ir turtingėjo. Kuncino kūrybinį palikimą sudaro eilėraščių, apsakymų, romanų, satyros kny-

gos (parašęs ir vieną knygę vaikams). O kur dar vertimai! Lietuviškai galime skaityti F. Duerenmatt, W. Borchert, G. Grasso, E. Canetti, E. Juenger, R. Schneider, J. E. Nosack, T. Brussig ir kitų austrų bei vokiečių kūrinius. Nepriklausomybės metais Jurgio eseistikos buvo apstu *Lietuvos aido* dienraštyje, *Valstiečių laikraštyje*, *Šiaurės Atėnuose*, *Literatūroje ir mene*, *Kultūros baruose*, *7 meno dienose* ir kitur. Už geriausią metų knygą – romaną *Tūla* Jurgiu Kuncinui paskirta Lietuvos rašytojų sąjungos premija.

Apie Norvegijos muzikinio gyvenimo infrastruktūrą

ANATOLIJUS LAPINSKAS

Norvegija – ne tik fiordų, snieguotų kalnų, drąsių jūrininkų kraštas, bet ir vieno žymiausių pasaulio kompozitorių Edvardo Griego gimtinė. Tačiau ne vien praeitimi didžiuojasi Norvegijos muzika. Dabartinis turtingas ir intensyvus Norvegijos muzikinis gyvenimas kitų pasaulio šalių piliiečiams, tarp jų ir lietuviams, irgi kelia pagrįstą pasigėrėjimą.

Norvegijos muzikinio gyvenimo sektoriuje veikia nemažai viešųjų institucijų. Norvegijos kultūros ir bažnyčios reikalų ministerijai priskirta visapimanti sektoriaus atsakomybė.

Tuo tarpu Švietimo ir mokslo ministerija, Užsienio reikalų ministerija (jos kultūrinių santykių padalinys) ir Norvegijos kultūros reikalų taryba turi mažesni, bet gyvybiškai svarbų vaidmenį. O Prekybos ir pramonės ministerija bei Norvegijos prekybos taryba teikia svarbią paramą eksportiškai orientuotiems Norvegijos muzikos reiškiniams.

Norvegijos muzikinio gyvenimo sektorius yra padalintas į

skirtingus lygmenis, gaunantįs skirtingas valstybines paramas. Norvegijos yra tik viena valstybinė muzikos institucija – Norvegijos koncertų institutas, kuris buvo įsteigtas 1968 m.

Keturius valstybinės institucijos gauna visą savo veiklos finansavimą. Tai Oslo filharmonijos orkestras, Bergeno filharmonijos orkestras, Norvegijos nacionalinė opera ir Norvegijos nacionalinis baletas.

Regioninio lygio institucijos, gaunantios dalinį valstybinį finansavimą, yra Trondheim, Stavanger, Kristiansand ir Troms simfoniniai orkestrai. Vyriausybė yra išpareigojusi padengti 70 proc. šių orkestrų veiklos sąnaudų.

Taip pat yra sukurta sistema, skatinanti muzikantus dirbti Norvegijos šiauriniuose mažai apgyvendintuose regionuose. Be to, šis regionas gauna subsidijas Šiaurės Norvegijos džiazo centro veiklai bei Šiaurės Norvegijos festivaliui rengti. Valsitybė padengia 75 proc. šių renginių išlaidų. Kai kurie regioniniai operos ir baletų teatrai taip pat gauna panašaus lygmens

valstybinę paramą.

Yra ir vadinamosios tarpinės institucijos, užimančios vietą tarp valstybinio ir regioninio lygmens. Jos turi ne tik didelę vietinę įtaką, bet ir suteikia stiprią paskatą visai Norvegijos kultūros sferai. Tokios institucijos gauna nuo 60 iki 70 proc. paramos veiklai, subsidijų, o likusį finansavimą paprastai gauna iš regioninio finansavimo ar privačių rėmėjų. Tokios institucijos yra: Bergeno tarptautinis festivalis, Šiaurės Norvegijos festivalis, Šv. Olofo festivalis Trondheim ir Moldės tarptautinis džiazo festivalis.

Daugelis Norvegijos atliekų yra Norvegijos muzikų sąjungos nariai, muzikantų ir muzikos mokytojų profesinės sąjungos nariai bei „Gramart“ – Norvegijos įrašų sektoriaus menininkų profesinės sąjungos nariai.

Norvegijoje yra dvi kompozitorių sąjungos: Norvegijos kompozitorių sąjunga, jungianti šiuolaikinės rimtosios muzikos kompozitorius ir NOPA – Norvegijos kompozitorių ir poetų, kuriančių populiarią muziką, sąjunga.

Norvegijoje yra keturios auto-

rinių teisių apsaugos muzikos srityje organizacijos: TONO – Norvegijos atliekų teisių sąjunga, kuri administruoja kompozitorių, poetų ir muzikos leidybų teises; NCB – Šiaurės autorinių teisių biuras, kuris teikia paslaugas tai pačiai grupei, didesni dėmesį kreipdamas audio įrašų, filmų, video produkcijos srityje; GRAMO – administruojanti Norvegijos muzikų įrašų teises; ir KOPINOR, kuri užtikrina autorinių teisių turėtojams kompensacijas už jų darbų kopijavimą.

Norvegijos muzikams paslaugas teikia platus koncertinių salių tinklas, nuo didžiulių erdvių, kaip Oslo koncertų salė, Griego salė Bergene, „Olavs Hallen“ Trondheime, Stavanger koncertų salė, Oslo „Spektrum“, iki bažnyčių ir nedidelių klubų. Dauguma šių koncertų salių yra Norvegijos kultūros centrų susivienijimo nariai.

Be valstybės finansuojamų muzikos agentūrų, dar yra nemažai ir privačių agentūrų, siūlančių vadybines ir užsakymų paieškos paslaugas. Šių agentūrų sąrašą galima surasti Norvegijos muzikos informacijos centro direktorijoje.

Norvegijos mėgėjų muzikų bendruomenė yra susijungusi į daugelį organizacijų, dauguma kurių yra Norvegijos muzikos organizacijų tarybos nariai. Tačiau didžiausios organizacijos – Norvegijos pučiamųjų orkestrų federacija ir Norvegijos chorų sąjunga nėra išjungusios į bendrą muzikos organizacijų veiklą.

Valstybinės muzikos rinkimas ir saugojimas yra pavestas dviems departamentams – Oslo ir Mo i Rana miestuose. Oslo departamente saugomi įrašai, išleistos natos, knygos, jis yra atviras publikai. Mo i Rana departamente saugoma dokumentacija bei visa medžiaga, kuri pripažinta įstatyme vertybe.

Nemažai svarbios tyrinėjamos medžiagos yra sukauptos Bergeno viešosios bibliotekos Griego archyvas. Norvegijoje yra ir kitų muzikos archyvų, dažnai paskirtų vienam kuriam žanrui. Tarp jų žinomiausi yra Norvegijos džiazo archyvų, su teikęs pagrindą Norvegijos džiaziui, Norvegijos liaudies ir populiarių dainų archyvas, Norvegijos liaudies muzikos archyvas, taip pat samių biblioteka Karasjoko mieste.

Paminklas Edvardui Griegui Bergene.

